

Voorwoord

Voorwoord

Het jaar 2023 ligt achter ons en dat betekent dat we de jaarstukken 2023 aan u kunnen voorleggen. U vindt hierin onze resultaten, cijfers en onderbouwingen per programma.

Dit vinden we belangrijk: we laten zien wat we hebben gedaan en leggen op deze manier verantwoording over onze inspanningen af aan de gemeenteraad. Vanzelfsprekend doen we dit ook aan onze partners, inwoners en ondernemers.

Afgelopen jaar werd – in vergelijking met 2022 – op het eerste oog minder gekenmerkt door crises, zoals die rond de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne, de corona-pandemie of de energiecrisis. Toch was 2023 op verschillende manieren uitdagend of bijzonder te noemen en hadden de crises van eerdere jaren nog altijd impact op het leven van velen in onze stad. Ook oorlogen elders in de wereld hadden en hebben hun impact op de Wageningse gemeenschap. De crisisnoodopvang in Wageningen hielp velen om vanuit veiligheid een nieuwe start te maken.

Wageningen was in 2023 de meest sportieve stad en de snelst groeiende stad. In 2023 bleek dat we, samen met al die vrijwilligers, ook weer een gastvrije stad waren voor een ieder op zoek naar een veilig heenkomen. Op zoek naar huis, op zoek naar een thuis. Een stad waarin we veel aandacht hebben voor inwoners die zich een steuntje in de rug kunnen gebruiken. Een stad waarin er ruimte is voor groei en we tegelijkertijd dat wat Wageningen zo uniek maakt koesteren. Veranderen om hetzelfde te blijven, maar dan net een beetje anders.

Er zijn veel opgaven die vaak acuut om aandacht vroegen, om direct handelen. Zo merkten we dat veel van onze regionale en plaatselijke opgaven hard geraakt worden door netcongestie. Er zijn keuzes nodig om te zorgen dat we in Nederland blijven ontwikkelen en niet stil komen te staan. We zien door klimaatverandering dat we bewuster na moeten denken over waar we dat willen én hoe we willen omgaan met bodem en water. Onze zorg is van hoge kwaliteit – voor inwoners met een hulpvraag die te lang moeten wachten is het vooral belangrijk snel en goed geholpen te worden. Hoe zit het met mijn bestaanszekerheid, krijgen onze kinderen het straks nog wel beter dan wij nu?

Kortom, er zijn voldoende serieuze opgaven die niet alleen door gemeenten (of anderen) kunnen worden opgelost, met daarbij grote onzekerheden ('ravijnjaar', landelijke politieke verschuivingen). Dit vraagt telkens weer om reflectie op de vraag hoe wij als overheid onze rol het beste kunnen invullen, op welk moment en met welke middelen.

In die uitdagende context zijn we elke dag, met veel toewijding, samen aan de slag in onze mooie wereldstad in zakformaat. Er is ook in 2023 veel werk verzet: in de buitenruimte, achter de balie, in de wijk, het startpunt, ons werkpunt en in ons huis van de stad. Lokaal en regionaal. We doen dit op onze eigen wijze, het liefst zo groen, sociaal en duurzaam mogelijk. We zien dat, net als bij vele andere organisaties, het sturen op beschikbare capaciteit en uitvoeringskracht even belangrijk wordt als het sturen op geld. In 2024 zetten we de ingezette verbeteringen hierop voort.

Met trots presenteren we de stappen die we in 2023 hebben gezet op de belangrijke maatschappelijke ambities, die ons aanmoedigen ook in 2024 samen met u verder te bouwen aan onze unieke stad en samenleving.

College van burgemeester en wethouders gemeente Wageningen

Thema's

Sociaal domein, armoede en problemen door schulden en dezelfde kansen

Het sociaal domein wordt steeds meer geconfronteerd met schaarste. Niet alleen in financiële zin, maar vooral ook op de arbeidsmarkt. Daarnaast zien we een toenemend beroep op zorg en ondersteuning (thuis) door de ouder wordende samenleving met als gevolg langere wachttijden. In 2023 hebben we ingezet op het inzichtelijk maken van deze trend en hebben we verschillende maatregelen genomen om de wachttijden te beperken en de meest kwetsbare inwoners zo snel mogelijk te ondersteunen. Daarnaast is gestart met het opstellen van een woonzorgvisie die op de lange termijn invulling moet geven aan het toegankelijk houden van de zorg voor onze inwoners.

De problematiek bij jongeren neemt nog steeds toe. Met het project duurzaam partnerschap jeugd proberen we wachttijsten aan te pakken door kortdurend en multidisciplinair hulp te verlenen en ook de toenemende zwaarte van de zorgvraag te voorkomen.

In 2023 is het nieuwe beleid *inkomenszekerheid* vastgesteld en stevig ingezet op het ontwikkelen van een bijpassende regeling voor inkomenszekerheid. Ook zetten we in op brede ondersteuningsgesprekken.

Een paar jaar geleden namen we deel aan experimenten op basis van vertrouwen in de bijstand (*Vertrouwen werkt!*). Bijvoorbeeld door parttime werken naast de bijstand meer te laten lonen. Ook begeleiden we werkzoekenden op basis van rust en vertrouwen. Zo stimuleren we duurzame uitstroom. Komend jaar zal deze aanpak verder ontwikkeld worden in het dossier Goed werk.

Onderwijs

Voor de acute huisvesting van de Internationale Schakelklas (ISK) is er een tijdelijke oplossing gevonden door het huren van een leegstaand kantoorpand.

De middelen die de gemeente heeft ontvangen om leerovereenkomsten in te halen (vanwege corona) zijn ook in 2023 weer ingezet bij primair onderwijs voor onder andere bibliotheek op school, programma voor woordenschatopbouw in de kleuterjaren).

Kinderen van ouders die moeite hebben met taal, lopen zelf een grotere kans taalproblemen te krijgen. We zijn in samenwerking met Stichting Lezen en Schrijven en de Bblthk gestart met de pilot Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid. Het doel van het project is met een gezinsaanpak is deze cyclus te doorbreken zodat kansongelijkheid verder afneemt.

Bouwen en wonen

We hebben onszelf tot doel gesteld om tot 2040 3.500 woningen aan de woningvoorraad toe te voegen. Daarbij ligt de focus op 3.000 woningen tot 2030. De huidige woningbouwlocaties bieden onvoldoende ruimte voor deze opgave. In 2022 heeft de raad hiervoor zoekgebieden vastgesteld. Deze zoekgebieden zijn inmiddels opgenomen in de concept Visie Bebouwde Kom, waarmee ze integraal zijn afgewogen. Voor een aantal locaties is de verdere verkenning gestart, waaronder de locatie waar Menzis de komende jaren stap voor stap zal vertrekken. De verkenning van de overige locaties, zoals de Oksel en Entree van Wageningen, volgt in 2024. Ook zijn concrete stappen gezet in de realisatie van onze woningbouwopgave. Voor ruim 650 woningen hebben we (formele) mijlpalen behaald.

We willen groepen particulieren, die met elkaar hun woningen willen vormgeven en een bepaalde vorm van collectiviteit nastreven, helpen en stimuleren. We hebben hiervoor in 2023 beleid opgesteld. Doel is collectief wonen vaker een plek te geven in nieuwe bouwinitiatieven.

Betaalbaarheid van het wonen blijft op meerdere terreinen onverminderd een aandachtspunt. De gemeente heeft daarom - naast het instrument opkoopbescherming voor de bestaande bouw - ook de zelfwoningplicht ingevoerd. Hiermee mogen nieuwbouwwoningen onder de NHG-grens voor een periode van vier jaar alleen bewoond worden door de koper en niet worden verhuurd. We behouden ze zo voor starters en middeninkomens.

Economie

Afgelopen jaar is een nieuw beleidskader *horeca en detailhandel* vastgesteld. Het beleid is met veel partijen uit de stad (vastgoedeigenaren, makelaars, ondernemers, sociale en culturele instellingen, studenten en horeca) tot stand gekomen. Het kader speelt in op veranderende behoeften en koopgedrag van mensen en biedt richting aan ondernemers. Het hebben van één aanspreekpunt voor ondernemers via de bedrijfscontactfunctionaris maakt het daarbij voor ondernemers eenvoudiger om contact met de gemeente te krijgen.

We zijn ook gestart met het opstellen van de visie *Economie*. We hebben inspiratiesessies georganiseerd met ondernemers en organisaties in de stad over een toekomstbestendige economie. In 2024 werken we dit uit in visie en uitvoeringsprogramma.

Een mooie mijlpaal is ook dat we samen met de WUR de Stadsagenda hebben ondertekend. Via deze agenda werken we samen op vraagstukken in Wageningen binnen het thema *Wijken voor de toekomst*. Inmiddels hebben we al een paar mooie projecten opgezet zoals een biodiversiteit challenge en het project Warme maaltijd. Passend bij onze ambities op het gebied van gezonde voeding voor iedereen. Ook werken we samen met ondernemers en studenten van de WUR aan ideeën voor het vergroenen van de binnenstad. In 2023 leidde dat tot plannen voor gevelgroen tegen een deel van het stadhuis en het vergroenen van de ovaal rond de kerk.

Cultuur en sport

We hebben onderzocht of een nieuwe ingang bij de Junushoff een goede mogelijkheid is om een poppodium te realiseren. Op basis van een verkenning kunnen we stellen dat het zeker mogelijk is, maar ook dat de investering enkele miljoenen zal bedragen. In de Meerjaren Investerings Agenda 2030 (MIA 2030) heeft dit project daarom geen prioriteit gekregen. Verder konden wij in 2023 genieten van de derde editie van de Wageningse Cultuurzomer en de verslaggeving daarover door het kinderpersbureau.

Klimaatadaptatie, energietransitie biodiversiteit en groene stad

In 2023 is een concept Visie Bebouwde Kom van Wageningen geschreven. De visie beantwoordt vragen als: 'hoe moet de bebouwde kom van Wageningen er over 20 jaar uitzien? Welke kansen zien we daarbij op het gebied van wonen, prettig samenleven, gezondheid, economie, klimaat, mobiliteit en duurzaamheid? Waar willen we naartoe en wat is daarvoor nodig?' De visie zal hier richting aan geven. Het is belangrijk om een richtinggevend kompas te hebben. De raad heeft dit Wageningse Kompas in april 2023 vastgesteld. Daarna is de conceptvisie geschreven. We hopen dat de gemeenteraad in het najaar van 2024 een besluit kan nemen over de visie.

Om van Wageningen een klimaatbestendige stad te maken, hebben we onze inwoners hard nodig. Daarom ondersteunen we initiatieven zo veel mogelijk. Het *vergroenen van het Hooilandplein* is hiervan een mooi voorbeeld. Begin 2022 klopte een groep enthousiaste bewoners namens de wijkvereniging Noordwest bij ons aan met mooie plannen en de vraag of we als gemeente hieraan wilden meewerken. Het afgelopen plantseizoen ging ook daadwerkelijk de schop in de grond.

In 2023 is het *Landschapsfonds* officieel van start gegaan. Het bestuur heeft al snel aanvragen voor financiering van aanleg, beheer en onderhoud van landschapselementen ontvangen. Op deze manier draagt het Landschapsfonds Wageningen bij aan een verbetering van de biodiversiteit en het landschap in het buitengebied van Wageningen.

Vanaf november 2022 stagneren landelijk nieuwe ontwikkelingen vanwege *netcongestie* en komen deze op een wachtlijst te staan. In oktober 2023 blijkt dat er onvoldoende extra ruimte is gevonden om de wachtlijst te verkorten. Wat dit betekent voor de woningbouwambities en economische ontwikkelingen, is nog niet zeker. De komende jaren zetten we met netbeheerders in op onderzoek, monitoring en het verzwaren van het elektriciteitsnet. Dit betekent dat ook in Wageningen veel straten open moeten om kabels te verzwaren en transformatorhuisjes bij te bouwen.

Via energiebesparing en financiële compensatie heeft de gemeente alles op alles gezet om energiearmoede tegen te gaan. Honderden inwoners maakten gebruik van gratis hulp van het energiefix-team, energiecoaches bij energiebesparing, kortingsbonnen voor onder andere energiezuinig witgoed. Om kwetsbare inwoners te bereiken is de samenwerking met onder meer de Woningstichting, Thuis Wageningen, Idealis, en Solidez versterkt. Ongeveer 90% van de doelgroep heeft de energietoeslag ontvangen, in lijn met het landelijk beeld. Ook hebben wij veel (mkb-) ondernemers geholpen met energiebesparing en verduurzaming.